

Suurteos sukuyhtiöstä

Jussi Koivuniemi: Sukuyhtiön aika. Rosenlew 1853–1987. Rosenlew-museo, Satakunnan Museo 2011. 823 s. – Ruotsiksi kääntänyt Leif Pietilä: Släktbolagets tid. Rosenlew 1853–1987. 823 s.

Melkein luotaantyöntävästi on kokoa dosentti Jussi Koivuniemen teoksella *Sukuyhtiön aika*. Yli 800 kaksipalstaisen sivun aiheeksi on riittänyt Rosenlewin pitkäikäinen, monialainen ja -vaiheinen suuriritys.

Kirjan alkupisteessä Rosenlew oli puutavarakauppaan ja laivanvarustukseen painottunut kauppahuone, melko tyypillinen solu mo-

dernin liike-elämän synnyssä. Sen läpimurto kytkeytyi Suomen taloushistorian murrosvaiheisiin 1870-luvun sahayrityksestä lähtien. Rosenlewistä tuli yksi pienen maan harvoista todella suurista firmoista. Tytäryhtiöt mukaan lukien työntekijöitä oli enimmillään 6 000.

Viennillä paisuneen yrityksen vaiheet kietoutuvat luontevasti paikallishistoriaan. Rosenlew muokkasi Porista teollisuuskeskukseksi. Asukkaiden toimeentulon, liikenteen ja kaupunkikuvan kysymykset on taiten kytketty muihin teemoihin. Koivuniemi on aiemminkin tutkinut Poria ja Satakuntaa, ja sen huomaa tietojen tarkkuudesta ja luotauksen syvyydestä.

Koivuniemi kuvaa pätevällä tavalla suuryritystä lakoissa sekä maanlaajuisissa poliittisissa selkauksissa. Sisällissodassa Rosenlew sijaitsi aivan rintaman pinnassa. Omistajasuvun, johtajien ja työläisten kohtaloista avautuu panoraama vuoteen 1918. Näillä main tekstissä on jännityskertomuksen sykettä.

Teoksesta ei ole vaikea osoittaa Suomen historian yleiskuvaa täsmäntäviä kohtia. Painavaa sanottavaa Koivuniemellä on muun muassa sotakorvauksista sekä ylipäätään liike-elämän sopeutumisesta poikkeusaikoihin.

Aihe on ilman muuta järeä, mutta olisiko siitä voinut selvitä hiukan kevyemmällä tiiliskivellä? Yksityiskohtia on tavattomasti, monet kiintoisia ja jotkut eivät. Tehtaiden tuotteita vyyrytetään tekstissä vuosikymmenestä toiseen – suotta sikäli, että saman asian ajaa runsas kuvitus. Kokonaisuutta ei palvele sahauksen erittely standardin ja toltin tarkkuudella. Niin ikään epäolennaisilta tuntuvat esimerkiksi monet numerotiedot hinnoista.

Ilmaisia hiertää pitkien ruotsinkielisten sitaattien jättäminen suomentamatta. Tyylillä 1800-luvun kirjeissä ehkä viehättää, mutta vie lii-

kaa voimia. Mikäli lukijakunnaksi on tavoiteltu tavallista valistunutta porilaista tai Rosenlewin entistä työläistä, kaikki ratkaisut eivät palvele sitä tavoitetta. Vanhahtavan ruotsin ymmärtäminen tekee tiukkaa monelta tohtoriltakin.

Yleisilmeeltään Sukuyhtiön aika pysyy järkevänä asiaproosana. Kieli on selkeää ja punnittua. Kerronta nojaa kouriintuntuvaan tapahtumiseen. Verkostoista sekä patruunan ja työläisten väleistä kerroessaan Koivuniemi karttaa tärkeisiä käsitteitä, jotka joskus syövyttävät yrityshistorioista yleisajuuden.

Tutkimusote ei ole millään muotoa kaunisteltu saati tutkimuskohteen eduksi vääristelty. Kaikesta päättäen Rosenlewit saavat sen arvon, minkä ansaitsevat. Tiettyä pidättyväisyyttä voi paikoin havaita. Päähenkilöistä tulee ilmi lähinnä se, miten he menestyivät tai epäonnistuivat liiketoimissaan. Kovin tiuhaan ei 800 sivulta pompi esiin inhimillisten heikkouksien ja vahvuuksien puntarointia tai anekdootteja perhe-elämästä.

Kuva suvusta ja sen persoonista ulottuu kyllä paikoin henkilöhistorian tasolle. Mielenkiintoisesti Koivuniemi kuvaa esimerkiksi Rosenlewin kartanoita metsästyksineen ja ylellisine aterioineen. Tämä kulttuuri näivettyi 1940-luvulla maiden pakkoluovutuksiin. Samalla muuttui mahtisuvun yhteiskunnallinen asema – juonne, joka teoksessa muutoinkin pääsee esille.

Kiitettävästi Koivuniemi onnistuu myös päätepiteessä. Sukuyhtiön aika täyttyi 1980-luvulla kasinon kahahduksissa. Rosenlewin kautta päästään laajemmin pohdiskelemaan talouden rakenteiden ryskymistä.

Suurteoksen jokaisesta luvusta ei välttämättä ryöppyä suurta draamaa. Laadukkaan historian tutkimuksen kriteerit Sukuyhtiön aika silti täyttää ilman muuta. Rosenlewin, Porin ja Suomen kohtaloista kumpuaa kiistatta tiedonpal-

jous. Järeää muotoa voi arvostella, mutta yhtä lailla kiittääkin. Kirjaa on tuskin kirjoitettu ja kustannettu yhden syksyn ajanvietteeksi. Raskaimman sarjan yrityshistorioiden käyttöikä on vähintään 50 vuotta. Koivuniemen teos saattaa sen kestää, sillä siitä löytyy Rosenlewin monihaarainen kehityspolku pätkimättömänä, kaikkine kivineen ja kuoppineen.

– TEEMU KESKISARJA